9 Οκτωβρίου 2013

Το σώμα προδίδει την ταυτότητα Παίζει σημαντικότερο ρόλο από ό,τι το πρόσωπο στην αναγνώριση ατόμων μέσα στο πλήθος

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Το σώμα και όχι το πρόσωπο είναι εκείνο που μας δίνει τις απαραίτητες πληροφορίες για να αναγνωρίσουμε κάποιον μέσα στο πλήθος

Όλοι θεωρούμε ότι είναι μάλλον αδύνατον να μην ξεχωρίσουμε ένα αγαπημένο πρόσωπο μέσα στο πλήθος. Όπως φαίνεται όμως, τελικά αυτό που ξεχωρίζουμε δεν είναι το αγαπημένο πρόσωπο αλλά το αγαπημένο... σώμα. Αυτό είναι το συμπέρασμα νέας μελέτης η οποία διαπίστωσε ότι ο εγκέφαλός μας, όταν πρόκειται να αναγνωρίσει έναν άνθρωπο από μακριά δεν εξετάζει τα χαρακτηριστικά του προσώπου του αλλά αυτά του σώματός του – και μάλιστα χωρίς οι ίδιοι να το καταλαβαίνουμε.

Τα ευρήματα, τα οποία ανατρέπουν τη μέχρι τώρα κρατούσα θεωρία, έρχονται από ομάδα ερευνητών του Πανεπιστημίου του Τέξας. Πέραν του καθαρά «ενδοσκοπικού» ενδιαφέροντός τους θεωρείται ότι θα οδηγήσουν σε βελτιωμένα ηλεκτρονικά συστήματα ταυτοποίησης και θα διευκολύνουν τις αστυνομικές αρχές συμβάλλοντας στην πιο αξιόπιστη αναγνώριση υπόπτων από τους μάρτυρες.

Όταν μιλάει το σώμα

Μέχρι τώρα η κρατούσα άποψη στην επιστήμη – κυρίως στις Ηνωμένες Πολιτείες – θεωρούσε ότι προκειμένου να εκτελέσει το έργο της αναγνώρισης ενός ανθρώπου (είτε αυτός είναι ένας φίλος ή αγαπημένο πρόσωπο είτε είναι άγνωστος) ο εγκέφαλός μας βασίζεται μόνο στα χαρακτηριστικά του προσώπου του. *«Οι ψυχολόγοι και οι επιστήμονες των ηλεκτρονικών υπολογιστών είχαν επικεντρωθεί σχεδόν αποκλειστικά στον ρόλο του προσώπου για την αναγνώριση ενός ατόμου»* εξήγησε η **Αλισον Ράις** του Πανεπιστημίου του Τέξας στο Ντάλας, επικεφαλής της μελέτης. *«Τα αποτελέσματά μας όμως δείχνουν ότι το σώμα μπορεί να παράσχει επίσης σημαντικές και χρήσιμες σχετικές με την ταυτότητα πληροφορίες για την αναγνώριση ενός ατόμου»*.

Οι επιστήμονες έκαναν πολλά διαφορετικά πειράματα χρησιμοποιώντας ως εθελοντές φοιτητές του πανεπιστημίου. Σε πολλά από αυτά οι συμμετέχοντες έπρεπε να κοιτάξουν εικόνες δυο ανθρώπων που στέκονταν πλάι-πλάι και να εξακριβώσουν αν επρόκειτο για το ίδιο πρόσωπο ή για δυο διαφορετικά άτομα. Οι εικόνες είχαν «πειραχτεί» από τους επιστήμονες έτσι ώστε κάποια από τα άτομα που αποτελούσαν τα ζευγάρια να μοιάζουν πολύ μεταξύ τους ή το ίδιο άτομο να φαίνεται διαφορετικό. Επίσης κάποιες εικόνες ειχαν επιλεγεί με τρόπο ώστε οι πληροφορίες που παρέχονταν από τα πρόσωπα που εικονίζονταν σε αυτές να είναι ασαφείς και να μη διευκολύνουν τον προσδιορισμό της ταυτότητάς τους. Τέλος σε κάποιες εκδοχές οι επιστήμονες είχαν «σβήσει» το πρόσωπο ή το σώμα έτσι ώστε να εξετάσουν ποιο από τα δυο έπαιζε σημαντικότερο ρόλο στην αναγνώριση.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι σε γενικές γραμμές οι εθελοντές ήταν σε θέση να αναγνωρίζουν με ακρίβεια τα άτομα όταν τους παρέχονταν πλήρεις πληροφορίες σχετικά με το πρόσωπο και το σώμα τους. Επίσης είχαν εξίσου καλές επιδόσεις όταν έπρεπε να ξεχωρίσουν τα άτομα έχοντας πλήρεις πληροφορίες σχετικά με το σώμα τους. Οι επιδόσεις όμως «έπεφταν» σημαντικά όταν έπρεπε να αναγνωρίσουν τα άτομα βλέποντας μόνο το πρόσωπό τους. Τα ευρήματα, σύμφωνα με τη μελέτη που δημοσιεύθηκε στην επιθεώρηση «Psychological Science», δείχνουν ότι όταν πρόκειται να αναγνωρίσουμε κάποιον από μακριά το σώμα του, και όχι το πρόσωπό του, είναι αυτό που «μετράει» περισσότερο.

Τα μάτια προδίδουν την αλήθεια

Το εντυπωσιακό, όπως σημειώνεται στη μελέτη, είναι ότι οι εθελοντές, δικαιολογώντας τις επιλογές τους, δεν δήλωσαν ποτέ ότι αναγνώρισαν κάποιο άτομο με βάση κάποιο χαρακτηριστικό του σώματός του αλλά επέμεναν ότι το ξεχώρισαν εξαιτίας του σχήματος του προσώπου, της μύτης, των ματιών ή των αφτιών του ακόμη και στις περιπτώσεις όπου κάτι τέτοιο ήταν αδύνατον. Αυτό προβλημάτισε τους επιστήμονες.

«Είχαμε ένα παράδοξο» δήλωσε η δρ Ράις. *«Τα δεδομένα της αναγνώρισης έδειχναν σαφώς τη χρήση πληροφοριών σχετικών με το σώμα για την ταυτοποίηση. Παρ' όλα αυτά οι υποκειμενικές αξιολογήσεις υποδήλωναν ότι οι συμμετέχοντες δεν γνώριζαν πόσο σημαντικό ρόλο είχε παίξει το σώμα στην απόφασή τους»*.

Για να λύσουν αυτό το παράδοξο οι ερευνητές χρησιμοποίησαν συσκευές ανίχνευσης της κίνησης των ματιών προκειμένου να προσδιορίσουν πού ακριβώς κοίταζαν οι εθελοντές όταν αναγνώριζαν τα άτομα στις εικόνες. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι κοίταζαν περισσότερο το σώμα όταν οι πληροφορίες από το πρόσωπο δεν ήταν αρκετές ώστε να προσδιορίσουν την ταυτότητά του.

Λαλίνα Φαφούτη

Πηγή:tovima.gr